

LATVIJAS

LOPŅĀRĀPIS

2018. gada nr. 9 (47)

Cena 2,90 eiro

Īrijas
piensaimnieku
mikroekonomika

"Tīreļu stallī" –
zirgi un brandvīns

Pārstrāde –
ar moderniem
produktiem
vietējā tirgū

LATVIJAS LAUKU
KONSULTĀCIJU UN
IZGLĪTĪBAS CENTRS

Pilnvērtīga
ēdināšana
piena lopkopībā

Ile de France
audzēšanas
nianses

Gaļas lopkopība
Dieviņezera
dibenā

Gaļas lopkopības nākotne

ILZE GALKIŅA,
Ivetas Tomsones foto

Jaunais lauksaimnieks Kristis Iesalnieks Dundagas novadā attīsta gaļas lopu saimniecību un dalās ar labu pieredzi dzīvnieku ēdināšanā un komforta nodrošināšanā.

Dūmelē esot tik daudz strādāt gribošu jauniešu, kā nekur citur. Nenoliedzami, ir arī uz Angliju un citur peļņā aizbraukušie, bet Kristam mērķis jau kopš mazotnes bijis palikt un saimniekot "Mežmačos". Kristis saka: "Jā, biju uz Angliju aizbraucis. Ekskursijā. Smuki. Bet tur strādāt? Nē, man tepat darba pietiek. Tapat man labi."

Kristis arī sporto, vada pasākumus Dundagā – ko darīt patiešām netrūkstot, ja ir vēlme darīt. Vienīgais, tik tālu dzīvojot, jāreķinās, ka uz Talsiem – tuvāko pilsētu, vajag stundu aizbraukšanai un tikpat atbraukšanai. Uz Rīgu vēl ilgāk. Nenoliedzami, kad vajag, brauc. Tomēr zemniekam saimniecībā, kad darbs dzen darbu, arī pāris stundām ir liela nozīme.

Dižjūra no Krista mājas ir septiņus kilometrus, Mazjūra – arī septiņus. Vasarā nopeldēties laiks noteikti jāatlicina, jo īpaši šovasar, kad sausuma dēļ putekļi vien griezušies.

Lopi ganās... ezera dibenā

Par Dūmeles ciemu saka, ka tur šodienai joprojām līdzās mājā vēsture. Apliecinājums tam arī mums nav ilgi jāmeklē. Kad kopā ar "Mežmaču" saimnieku Kristu Iesalnieku netālu no Slīteres dabas parka robežas esam aizgājuši viņam piederošo pļavu gandrīz vidū raudzīt gaļas liellopu ganāmpulku, Kristis pēkšņi paziņo, ka atrodami ezera dibenā – Dieviņezera dibenā. Un tā nav nekāda teiksma. Pirms gadiem 200 Dundagas barons, vai nu gribēdams dabūt zivis, vai no pārmērīga slapjuma apkārtņē atbrīvoties, licis 250 cilvēkiem rakt no ezera kanālu uz jūru. Ūdens viss aiztecējis, ezera dibenā atrasti gan akmens cirvji, gan briežu ragi, bet ar laiku izveidojušās leknas, kūdrainas pļavas. Tādas tās ir joprojām, piedevām saņēmušas īpaši aizsargājamo teritoriju statusu. Dažviet tādēļ saimnieciskā darbība ierobežota, lai saglabātu dabas daudzveidību un ļautu izziedēt retām zālītēm un puķēm, un

Krista Iesalnieka gaļas lopu ganības atrodas kādreizējā Dieviņezera vietā

KRISTIS IESALNIEKS

- bioloģiski sertificētas saimniecības "Mežmači" īpašnieks Dundagas novada Dūmeles ciemā;
- apsaimnieko ap 100 ha zemes, no kuriem 20 ha ir īpašumā;
- audzē 45 gaļas liellopus, pārsvarā Šarolē šķirnes krustojumus;
- ganāmpulkā ir tīršķirnes Šarolē bullis.

tur drīkst tikai ganīt lopus. Taču pietiekamas platības ir arī barības sagādāšanai gan tur, gan nomatājās platībās no citiem saimniekiem, kuri ar lopkopību nenodarbojas.

Ir plusi. Ir mīnusi

Kristis: "Pie mīnusiem varu pieskaitīt tirdzniecību. Šobrīd man vienkārši sāp sirds, ka mans skaistais, baltais bullēns jāpārdod turkiem un jāsamierinās ar atvēlē-

to samaksu. Tādēļ ļoti labi būtu, ja pagastā atrastos domubiedri, kuri izveidotu bullēnu nobarošanas staciju. Vietējie saimnieki varētu tur sūtīt dzīvniekus nobarošanai un pēc tam jau tālāk realizētu pašmāju tirgū. Protams, tad vajadzētu piestrādāt arī mārketingā, lai Latvijā pircējam ir vēlme iegādāties veselīgu un tīro liellopa gaļu. Nu, tāds ir mans skatījums. Cik reāli to izpildīt? Vēl neziņu. Esmu kontaktējies vienīgi ar SIA "Dundaga" īpašnieku, kurš domā līdzīgi un arī vēlas attīstīt liellopu gaļas biznesu. Tas nozīmē tikai vienu – lai būtu nākotne, jādomā, jāveido, jākooperējas domubiedriem. Neviens cits neko nepasniegs uz paplātes."

- Par līdzīgām iecerēm dzirdēts daudzviet Latvijā, tomēr joprojām šāda sadarbība, kooperatīvi, veidojas ļoti gausi un negribīgi. Kas varētu būt bremzējošais faktors?

"Mežmaču" ganāmpulkā ir gan Šarolē tīršķirnes, gan krustojuma lopi

jāveido jaunajiem

- Pieļauju, ka jānomainās paaudzēm. Mēs, jaunie, jau tagad daudz ko darām citādi. Viens piemērs tikai – mūžīgā gaļas lopkopju problēma, ka slapjā laikā ganības un barošanas vietas pārvēršas par dubļu jūru. Man arī pērnais rudens uzdzina šausmas, jo traktors spolējās, pabraukt un izvadāt barību nevarēja, viss slapjumā, lopī dubļos, ruļļi līdz pusei ūdenī. Tad vēl staltbriežu bari ruļļiem uzklupa. Taču tad painteresējos, kā rīkojas citi, un paldies Mārcim Pēterkofam, kurš arī netālu nodarbojas ar lopkopību un ieteica variantu par noteikta skaita barības ruļļu ierobežošanu ar elektrisko ganu. Tas gan nozīmē, ka savlaicīgi, principā, tiklīdz barība sagatavota, izvēlas vietu, kur saved uzreiz visus ruļļus.

- Šī vieta ir turpat ganībās, vien tuvāk mājām un piekalnītē. Un tur nav ne betonēts laukums barības galdam, ne ruļļu pārvadāšana vajadzīga. Pastāstiet sīkāk, kāda ir šī barošanas sistēma!

- Tas ir viens no lielajiem plusiem. Patlaban uz šī lauka ir savesti ap 80 siena ruļļi, kas izvietoti ar aprēķinu, lai 4 ruļļus – dienas devu – var iežogot ar elektrisko ganu un tur pietiek vietas pašreizējam ganāmpulkam. Nožogojumā ielaižu lopus un visi mierīgi paēd. Kad porcija nokopta, elektrisko ganu pārceļ un iežogo nākamās 4 ruļļus, un atkal ielaiž tur lopus, un tā tik tālāk. Nākamie plusi: dzīvnieki skaisti, tīri, apmierināti, paēduši; ziemā, kur kaut kas zemē palicis no siena, var iegulties kā ligzdīņā; iežogotās platības dēļ nenotiek izbradāšana un nav dubļu; no siena zemē izbirst sēkliņas un veidojas jauns zālājs; visi mēsli paliek turpat uz lauka; pat no siena pabīrām zeme top auglīgāka. Faktiski izveidojas dabiskā veidā izcila augsne,

ko nākotnē var uzart, iestādīt tajā, piemēram, kartupeļus un iegūt labu ražu. Man gan šogad ir eksperiments – kartupeļi iestādīti pērnajā, lopu neapēstajā sienā. Laksti jau vareni, bet nezinu, kas būs apakšā.

- Vēl ir kāda pieredze attiecībā uz šādu barošanu?

- Kā jau uzsvēru, arī mierīgums, jo viņu starpā nav konkurences. Visi tiek visur klāt. Ja sienu saved vienkopus uz kādu barības galdu, tad parasti ir grūstīšanās, stiprāko hierarhija un kāds viennēr dabū mazāk. Agrāk, kad vēl nebija šis ruļļu iežogojuma politika, vedu sienu ar traktoru. Redzēju, ka govīm ir stress no trokšņa, tās vēl ilgi bija tramīgas. Tagad es varu visas apskatīt, vai kādai kas nekaiš, klusi un bez problēmām pārdzīt uz nākamo iežogojumu. Kas gan būtiski – auklas ruļļiem ir jāpārgriež, lai govīs brīvi tiek pie siena.

- Vai var iežogot arī vairāk ruļļu, vai četri ir atbilstoši jūsu lopu skaitam?

- Protams, var vairāk. Tas atkarīgs, cik bieži tiek apraudzīts ganāmpulks un vai saimniekam pietiek laika. Es to daru katru dienu, jo man gribas aiziet paskatīties, kas tur notiek, pārliecināties, vai viss kārtībā. Ir, piemēram, Kanādas lopkopju pieredze, ka darbaspēka taupīšanas dēļ attaisa un iežogo tik daudz ruļļu, lai 200 govīm pietiek vismaz mēnesim. Es varbūt vajadzības gadījumā varētu iežogot tik daudz ruļļu, lai pietiek nedēļai. Noteikti, kad būs lielāks lopu skaits, arī man būs jāpadomā par vairāk ruļļu iežogojumu.

- Kā ar tehniku?

- Gandrīz viss vajadzīgais ir saimniecībā, izņemot kombainu graudiem. Tādēļ graudus arī neaudzējam, jo ņemt kombainu pakalpojumu nav izdevīgi.

- Jūs esat jaunais zemnieks. Kādas priekšrocības?

- Pirmā un galvenā priekšrocība – laba, nostiprināta saimniecība, un par to paldies maniem vecākiem, kuri veiksmīgi no piena lopkopības kopš 1992. gada ir izaudzējuši ekskluzīvus gaļas lopus. Man pārņemt visu bija nolemts, jo es kopš bērnības tiku audzināts kā jaunais saimnieks, kā kārtīgs saimnieks. Un man patiešām viss patika un interesēja. Tādēļ jau pēc 9. klases beigšanas devos mācīties uz Kandavas Lauksaimniecības tehnikumu. Kā jaunais zemnieks es saņemu šajā valstī noteiktos atvieglojumus. Īpaši projektos tam ir liela nozīme.

Uz lauka vienkopus savesti 80 siena ruļļi, kas izvietoti ar aprēķinu, lai 4 ruļļus – dienas devu, var iežogot ar elektrisko ganu un tur pietiek vietas Krista pašreizējam gaļas lopu ganāmpulkam

“Mežmačos” kartupeļi iestādīti pērnajā, lopu neapēstajā sienā. Laksti vareni, bet, kāda būs raža, augusta vidū Kristis vēl nezina

Esmu mācījies kursus arī pie LLKC dārzkopības konsultanta Māra Narvila. Viņam pateicoties, tagad protu izgriezt ābelēm liekos zarus un kopumā uz dārza apkopšanu paraudzīties pavisam citādi.

- Kādi “Mežmači” būs pēc desmit gadiem?

- Galvenais – būs kārtība. Žogi būs, lai meža cūkas un brieži netiek uz manu pļavu postīšanu. Dokumenti būs glīti pa mapītēm, nevis čupā sakrauti. Es zināšu, ka govīs – vismaz 80 galvas kopumā man trīs dienas ēdis tajā aplokā, pēc tam citā un tamlīdzīgi. Bulliņi būs izaudzēti nobarošanas stacijā, nokauti un Latvijas cilvēki varēs nopirkt garšīgu gaļu.

- Pasapņojām?

- Nē, tāda ir ļoti reāla nākotne. ●

Sastāvdaļas:

Hermaniņa jeb ierauga
barošana

1 glāze piena
1 glāze miltu
½ glāzes piena

Kēksam

2 olas
1 glāze cukura
2 glāzes ierauga
2 glāzes miltu
1 tēj. sodas
50-100 g sviesta
īkšipsna sāls
pēc patikas –
mērcēti žāvētie augļi,
ogas, rieksti,
rīvēti āboli, burkāni

Dūmeles gardais kēkss

ILZE GALKINA, IVETA TOMSONE,
Ivetas Tomsones foto

Braucot ciemos pie Latvijas lauku saimniekiem, daudz uzzinām ne tikai par viņu uzņēmējdarbību, bet papildinām arī savus kulinārijas receptu krājumus. Gatavojot žurnāla septembra numuru, devāmies pie Krista Iesalnieka uz Dūmeli Dundagas novadā, kur pēc ganāmpulka un ganību apskates tikām cienātas ar ļoti gardu kēksu. To bija sarūpējis Krista tēvs Vilnis Iesalnieks.

Interesantākais, ka šis cepums bija veidots no dabīgā ierauga. Principā – abrkasiša, vien atšķirība tāda, ka rupjmaizītes ieraugs ir cietas miklas picīņa, kamēr šai kūkai – šķidrums. Nedaudz vēlāk, aptaujājot kolēģus, noskaidrojām, ka šo ieraugu mīļi mēdz dēvēt par Hermaniiti. Tā, būdama dzīva radība, reizi nedēļā ir lutināma ar cukuru un barojama ar pienu un miltiem. Un, cepot kēksu, ar to jāapietas mīļi un prātīgi. Starp citu, no ierauga var pagatavot ne tikai kēksu, bet, pieberot

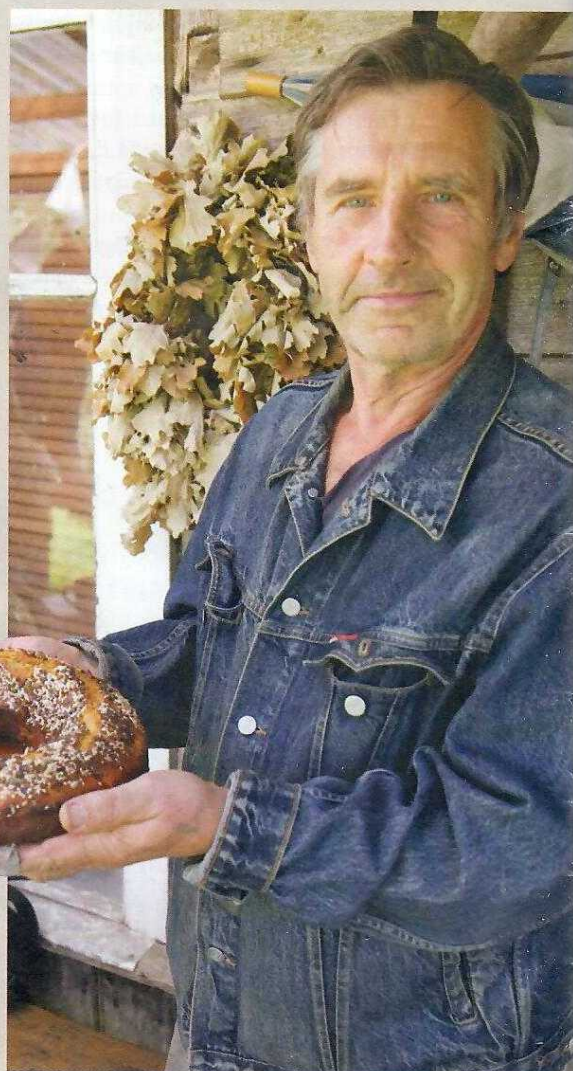
vairāk miltu, sanāk garda saldā maizīte.

Vilnis Iesalnieks: “Kūka jācep apmēram reizi nedēļā. Tā vismaz dara mūsmājās. Pirms cepšanas piebaroju ieraugu, pieberot ēdamkaroti miltu, ēdamkaroti cukura un kādus 100 gramus piena. Izmaisu un trauku nolieku. Siltumā miklas dzīvošana notiek straujāk, ledusskapī – lēnāk. Otrā dienā ieraugu, kas jau krietni piepūties, papildinu ar tādu pašu miltu, cukura un piena porciju. Atkal trauku nolieku, lai dzīvojas.”

Kad pienāk cepšanas brīdis, Vilnis saputo divas vai, atkarībā no ierauga daudzuma, vairākas olas, tām pievieno uzrūgušo miklu, mazliet sodu, pēc izvēles dažādus žāvētos augļus vai svaigus ābolus, vai riekstus, vai rīvētus burkānus. Masai ir jābūt nedaudz biežākai par pankūku miklu, un ar to kēksa formu pieļauj aptuveni par ceturtdaļu, jo kūka cepoties diezgan krietni kāpj. Virsu var nokaisīt ar riekstiem, sēkliņām – arī pēc izvēles, protams. Cep, kamēr iedurtais skaliņš vairs neaplīp – vidēji 20 minūtes 170 grādu karstumā.

Savukārt pārtikas tehnoloģe Ingrīda Narvila stāsta, ka kēksu gatavo, saputojot olas ar cukuru, kam pievieno 2 glāzes šī ierauga. Samaisa, pievieno miltus, kam piejaukta soda, atkal samaisa, un beigās pieļauj kausētu sviestu.

BŪTISKI – visu miklu nekad nedrīkst izmantot – ir jāatstāj abrkasītis nākotnes kūkām. ●

Vilnis Iesalnieks ar paša ceptu kēksu

